

RRR4U

№1

листопад 2023

Моніторинг виконання програми МВФ та макрофіну ЄС

Про головне

Співпраця з міжнародними партнерами сьогодні є критично важливою для України, оскільки внутрішніх надходжень до бюджету вистачає лише на фінансування оборони та безпеки.

Євросоюз, Міжнародний валютний фонд та інші партнери готові допомагати. Втім їх мета не просто дати гроші, а створити передумови для економічного розвитку та зростання України, щоб з часом ми могли самі фінансувати свої потреби без допомоги донорів.

Для цього в меморандуми про позики включають структурні маяки (МВФ) та зобов'язання (ЄС). Це зміни, які Україна має зробити для досягнення макроекономічної стійкості та створення підґрунтя для економічного зростання.

Зобов'язання за програмами фінансової підтримки потрібні не донорам – вони в першу чергу потрібні Україні. Виконання цих умов – це шлях до сильної економіки та добробуту українців. І це також шлях до довіри з боку всіх міжнародних партнерів та іноземного бізнесу.

Саме тому **консорціум RRR4U запускає регулярний моніторинг** виконання Україною умов ключових міжнародних програм фінансування – МВФ та ЄС.

В першому випуску ми проаналізували результати виконання програми співпраці з МВФ (механізм розширеного фінансування, EFF) та програми макрофінансової допомоги ЄС станом на листопад 2023 року.

Ключові висновки Моніторингу

Дедлайни важливі

МВФ вже виділяє гроші за програмою в обмін на виконання умов програми.

З наступного року чітко за принципом «гроші в обмін на реформи» буде працювати і програма ЄС, тоді як цього року контроль з боку ЄС досить м'який

Фіскальна сфера в пріоритеті

Найбільша кількість зобов'язань пов'язана з бюджетно-фіскальною політикою

Це дозволить забезпечити стійкість української економіки

Інші важливі сфери

Верховенство права, врядування та енергетика важливі

Україна виконує зобов'язання

Поки Україна не відмовилася від виконання жодної з погоджених умов. Станом на листопад Україна здійснила потрібні кроки по 16 з 23 структурних маяків за програмою МВФ та 8 з 20 зобов'язань за програмою ЄС

Основний ризик – зрив дедлайнів

Вже зараз, на етапі другого перегляду програми, щонайменше шість умов МВФ Україна не виконала вчасно.

Поки що на рівні експертів МВФ та Україна досягнули домовленості щодо успішного другого перегляду програми, але, ймовірно, визначені певні попередні дії, що мають бути схвалені до рішення Ради директорів МВФ про надання траншу наступного позики

Політичний ризик затримки у виконанні маяків загрожує тим, що МВФ може не погодити наступну виплату, необхідну для стійкості України

ЗМІСТ

- Що таке програма МВФ
- Що таке програма макрофінансової допомоги ЄС
- Ключові ризики виконання програм
- Моніторинг виконання структурних маяків за програмою МВФ
- Моніторинг виконання зобов'язань в межах програми макрофінансової допомоги ЄС
- Тема місяця: валютна лібералізація
- Додатки

Програма МВФ: що сьогодні

Що таке програма МВФ?

У березні 2023 року Рада директорів МВФ погодилася надати Україні програму розширеного фінансування (Extended Fund Facility, EFF) на 4 роки. Це безпрецедентне рішення, оскільки МВФ змінив свої процедури, щоб надати кредит воюючій країні без надійного макропрогнозу.

За чотири роки дії програми Україна може отримати 15,6 млрд дол. США позик, які треба буде погасити до 2037 року. Крім того, програма МВФ гарантує надійність України та допомагає залучати фінансування від інших кредиторів.

Як працює програма?

Програма визначає обов'язкові для виконання кроки – так звані маяки. В основному це зміни для фіскальної, фінансової та цінової стабільності, а також економічного відновлення країни. Їх виконання у погоджений термін забезпечує виділення країні чергового траншу.

З чого складається програма?

Наразі в програмі закладені 23 структурних маяки. З кожним переглядом додаються нові задачі. Через високий рівень невизначеності, лише у двох маяків дедлайн спливає у 2024 році – інші більш короткострокові. Також передбачені цільові макроекономічні показники, яких очікують досягти.

Моніторингова програма із залученням Ради МВФ була надана Україні як перехідний місток до більш традиційної програми - в цей час МВФ змінював свої політики, щоб уможливити фінансування країни під час війни.

Програма EFF - традиційно програма МВФ, яка надається країнам в надзвичайних складнощах зазвичай на три, іноді на чотири роки. Йдеться про надання позик, на які сплачується відсоток, а також платіж на невикористану суму кредиту. Повернення кредиту здійснюється традиційно протягом 4,5 - 10 років.

Меморандум про співпрацю з українського боку підписують: Президент України, Прем'єр Міністр, очільники Мінфіну та НБУ.

Програма МВФ: окремі терміни

Що таке структурні маяки?

- це заходи та кроки реформ та змін, які Україна зобов'язалась виконати в межах програми, і які необхідні для досягнення цілей програми

Що дає виконання структурних маяків?

- Виконання зобов'язань сприяє більшій стійкості економіки держави та закладає важливі підвалини для зростання
- Програма передбачає регулярні огляди та оцінку з боку МВФ: виконання структурних маяків відповідно до плану означає отримання передбачених в програмі траншів позики від МВФ

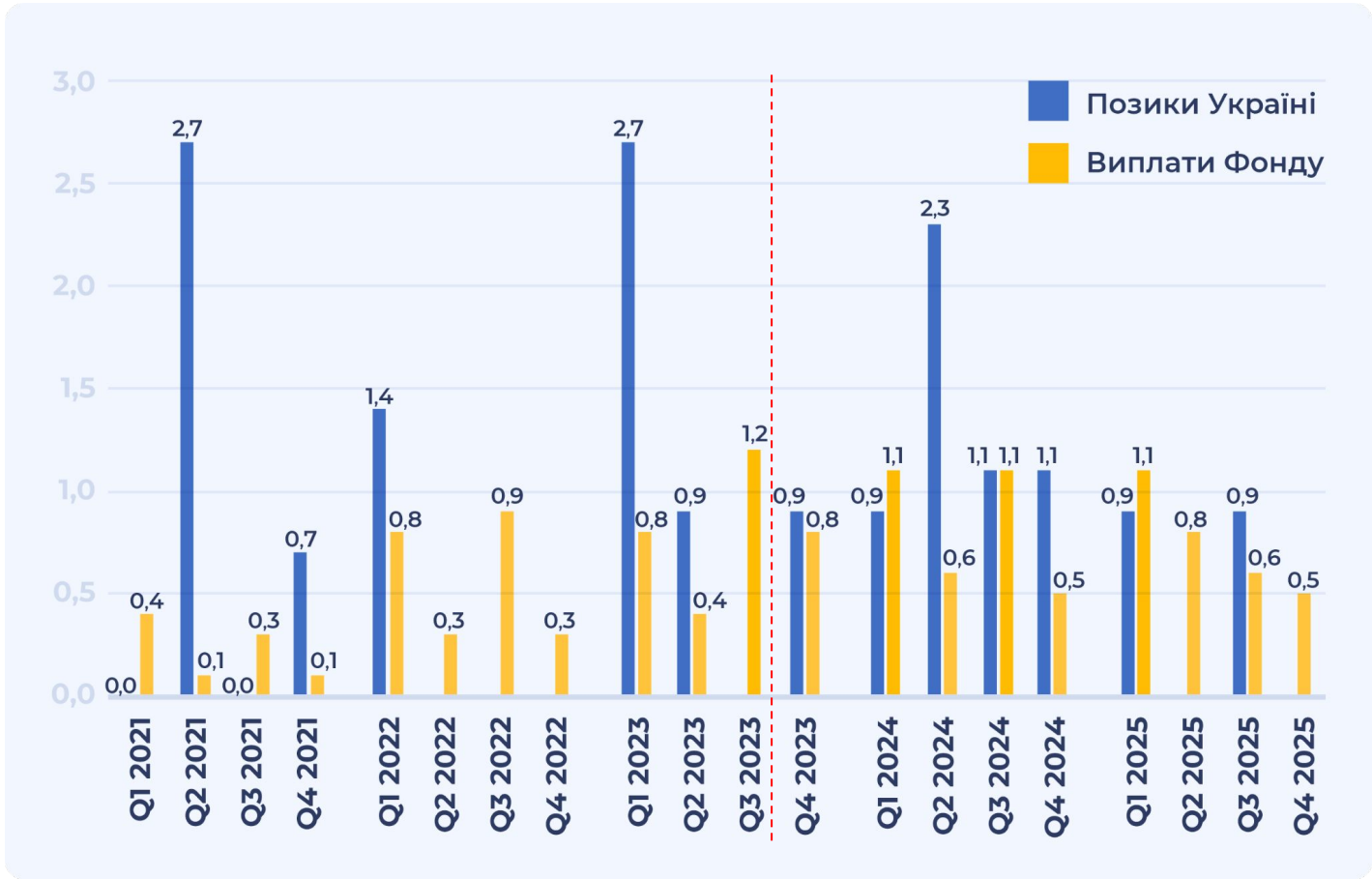

Про які саме гроші йдеться?

- Програма передбачає надання Фондом протягом чотирьох років позики у сумі 15,6 млрд дол. США траншами на основі виконаних зобов'язань, що фактично є рефінансуванням сплати відсотків та погашення позик раніше отриманих позик від МВФ
- Водночас це частина пакету фінансової підтримки у сумі 100 млрд дол. США, яка, щоправда, включає і кошти реструктуризації

Програма МВФ: історія та очікувані транші

Україна багато років працює з МВФ. Втім ще не виконала повністю жодну з програм, щоб отримати всі попередньо погоджені позики

У 2024-2025 роках МВФ так само надаватиме позики за виконання умов програми. Тому вкрай важливо дотримуватися погоджених дедлайнів та параметрів

Хоча поточна чотирирічна програма фактично покриває погашення попередньо отриманих від Фонду позик та відсотків за ними, вона є важливим сигналом для інших донорів та інвесторів, що Україна продовжує реформи

Програма макрофінансової допомоги ЄС: що сьогодні?

Що таке програма макрофінансової допомоги (ПМД) ЄС?

Програми макрофінансової допомоги ЄС – це традиційний інструмент підтримки для України, який використовували ще до повномасштабної війни. Останню ухвалили в грудні 2022 року за ініціативою Єврокомісії. Поточна програма дозволяє ЄС надавати регулярну короткострокову фінансову підтримку Україні та фінансувати відновлення.

Як працює поточна програма?

В рамках програми ЄС взяв на себе зобов'язання надати Україні 18 млрд євро протягом 2023 року. Отримані позики Україна зможе повертати до 2053 року, а виплати по ним почнуться лише через 10 років. При чому виплату відсотків бере на себе ЄС.

З чого складається програма?

Поточна програма містить 20 кроків у сферах макрофінансової стабільності, структурних реформ та верховенства права, які Україна має виконати.

Програма макрофінансової допомоги ЄС: деталі

◆ ПМД передбачає надання Україні пільгової позики траншами:

- традиційно транші надаються за виконані умови (conditionalities) – кроки для реформ
- Програма макрофінансової допомоги на 2023 рік є більш м'якою. Немає жорсткого моніторингу виконання умов, а транші надходять щомісяця по 1,5 млрд євро (тільки в січні сума була 3 млрд євро)
- На МТД-2023 ЄС надає субсидію зі сплати відсотків

◆ Чи є інша підтримка з боку ЄС?

- ПМД – не єдина програма підтримки, ЄС надає також іншу бюджетну підтримку
- країни-члени ЄС надають додаткову фінансову та іншу допомогу на двосторонній основі
- інституції ЄС, такі як Європейський інвестиційний банк, підтримують Україну на двосторонній основі

◆ Що у 2024 році?

- Європарламент вже ухвалив новий інструмент **Ukraine Facility**, за яким Україна має отримати 50 млрд євро протягом чотирьох років
- попередньо близько **39 млрд євро – це бюджетна підтримка**, 8 млрд євро - інвестиційні гарантії, решта - МТД та субсидія за відсотками. Виконання зобов'язань за цією програмою будуть оцінювати щоквартально, як і в програмі МВФ. Від результатів перегляду так само буде залежати, чи виділить ЄС черговий транш.

Основні ризики

Воєнний ризик

Найбільшим ризиком виконання взятих Україною зобов'язань є **більш активні воєнні дії, новий наступ з боку росії**, що може унеможливити ухвалення важливих рішень.

Політичний ризик:

- Україна пройшла вже два перегляди програми МВФ. При цьому другий перегляд був складніший: Україна виконувала свої зобов'язання із затримкою, деякі рішення ухвалювали по кілька разів, щоб відповідати взятим зобов'язанням в межах виконання маяків.
- Такий політичний ризик - складнощі з ухваленням законодавчих та нормативних рішень, необхідних для виконання маяків за програмою МВФ та зобов'язань за програмою макрофінансової допомоги ЄС - є одним з найбільш вагомих. Значимість цих ризиків важко переоцінити: від належного виконання зобов'язань залежить, чи отримає Україна чергові позики від МВФ та ЄС, які є **надважливими** для фінансування державного бюджету.
- Так, в Бюджеті на 2024 рік закладено зовнішнє фінансування у сумі 41 млрд дол. США, з яких 29 млрд дол. США поки що не гарантовані міжнародними партнерами.
- Щоб знизити цей ризик, наш консорціум #RRR4U планує надалі моніторити виконання зобов'язань, адвокатувати потрібні рішення, пояснювати необхідність окремих маяків та зобов'язань. Наша основна мета – щоб всі зацікавлені сторони розуміли важливість та сприяли виконанню погоджених з міжнародними партнерами кроків.

Карта виконання маяків та зобов'язань

Виконання структурних маяків сприятиме фіскальній стійкості, а також створить підґрунтя для економічного зростання

МВФ

Фіскальний сектор	<div style="display: flex; gap: 5px;"> 1 2 3 4 5 6 10 11 </div> <div style="display: flex; gap: 5px; margin-top: 5px;"> 12 13 16 19 20 </div>
Монетарна і валютно-курсова політика	<div style="display: flex; gap: 5px;"> 7 15 22 23 </div>
Управління/Протидія корупції	<div style="display: flex; gap: 5px;"> 9 14 17 21 </div>
Енергетика/Корпоративне управління	<div style="display: flex; gap: 5px;"> 8 18 </div>

Програма макрофінансової допомоги ЄС

Макро-фінансова стабільність	<div style="display: flex; gap: 5px;"> 1 2 3 4 </div>
Структурні реформи/ефективне врядування	<div style="display: flex; gap: 5px;"> 5 6 7 8 9 </div>
Верховенство права	<div style="display: flex; gap: 5px;"> 10 11 12 13 14 15 16 </div>
Енергетика	<div style="display: flex; gap: 5px;"> 17 18 19 20 </div>

Маяки МВФ

Виконано

Виконано, але не вчасно

В процесі

Не виконано

Моніторинг виконання структурних маяків за програмою МВФ

виконано
вчасно

виконано
не вчасно

в процесі

не виконано

Перші п'ять структурних маяків Україна виконала до першої оцінки програми (червень 2023)

МАЯК №1 Зміни до бюджету на 2023 рік -

фінансування оборони (кінець квітня 2023 року)

Парламент ухвалив подані урядом зміни до Державного бюджету на 2023 рік, щоб передбачити більше та стале фінансування оборони та безпеки, а також кошти на нагальну відбудову. Зокрема, вдвічі збільшили видатки на резервний фонд. Також оптимізували структуру розпорядників та об'єднали два міністерства в єдине Міністерство розвитку громад, територій та інфраструктури, якому передали Фонд ліквідації наслідків збройної агресії.

МАЯК №2 Обмеження спонтанних змін до закону

про бюджет та відновлення середньострокового планування (кінець травня 2023 року)

Для цього в парламенті зареєстрували законопроект, який серед іншого дозволяв Раді розглядати тільки ті зміни до держбюджету, які отримали експертний висновок Мінфіну, а також відновлював середньострокове бюджетне планування. В червні бюджетний комітет оновив текст, який в подальшому і став законом (див. детальніше маяк №10)

МАЯК №3 Підготовка плану податкових змін для дорожньої

карти Національної стратегії доходів (кінець травня 2023 року)

Мінфін підготував відповідний план дій, про що свідчить документ першої оцінки програми МВФ. Водночас цього плану немає в публічному доступі. Документ має стати основою для підготовки Національної стратегії доходу (див. маяк №20)

МАЯК №4 Реєстрація законопроекту про обмеження державних гарантій (кінець травня 2023 року)

Відповідні зміни покликані сприяти вищій борговій стійкості держави. Норми на виконання цього маяка було внесено до законопроекту №9346 разом з нормами для виконання маяка №2 (див. детальніше маяк №10)

МАЯК №5 Прозорість та підзвітність коштів на спеціальних

рахунках НБУ в UNITED24 (кінець травня 2023 року)

В квітні 2023 року парламент ухвалив відповідний закон (№3035– IX), який мав підвищити прозорість та підзвітність рахунків, відкритих в НБУ розпорядниками коштів для благодійної допомоги та донатів. В першу чергу це стосувалося рахунків на платформі UNITED24. Так нарешті з'явилася законодавча база для прозорого збору коштів та витрат з державних благодійних рахунків.

МАЯК №6 Відновлення довоєнного оподаткування

(кінець липня 2023 року)

Сфера: фінансовий сектор**Статус:** виконано не вчасно

Ще в грудні 2022 року українська влада пообіцяла скасувати 2% податку для ФОП, відновити проведення документальних перевірок, повернути штрафні санкції за порушення використання РРО. Такий крок мав збільшити власні доходи бюджету. Це було і залишається важливим з огляду на безпрецедентно великий бюджетний дефіцит воєнного часу, який зараз покривається за рахунок зовнішньої допомоги та кредитів. Утім, навіть зовнішньої допомоги не вистачає, і потрібно більше ресурсів для фінансування передусім обороноздатності держави.

У кінці червня 2023 року ВРУ ухвалила відповідний [законопроект](#). Однак, цим законом повернули перевірки лише для виробників підакцизної продукції, грального бізнесу та фінкомпаній. Решта бізнесу могла працювати без перевірок. Представників МВФ це не влаштувало: у Фонді [заявили](#), що очікують ухвалення нового закону про відновлення податкових перевірок.

09 листопада парламент ухвалив у другому читанні [законопроект №10016-д](#) з розширеним колом платників податків, у яких з 1 грудня 2023 можуть проводити документальні планові перевірки. Водночас підписання законопроекту заблоковано, оскільки окремі депутати зареєстрували [дві постанови](#) про скасування результатів голосування. Таким чином, поки парламент не відхилить постанови на пленарному засіданні, підписання законопроекту Спікером ВРУ та Президентом буде заблоковано.

МАЯК №7 Підготовка стратегії переходу до гнучкого обмінного курсу (червень 2023)

Сфера: фінансовий сектор

Статус: виконано вчасно

Одразу на початку повномасштабного вторгнення Нацбанк зафіксував гривню та встановив жорсткі валютні обмеження. Це був правильний крок, який попередив паніку, зменшив інфляційний тиск та стабілізував валютні очікування українців.

З часом фіксований курс став втрачати свою користь, **оскільки гостра фаза кризи минула**. Загалом для економіки набагато кращим є гнучкий обмінний курс. Цей маяк як раз і передбачає поступове повернення до такого обмінного курсу та необхідне пом'якшення валютних обмежень. НБУ затвердив відповідну Стратегію, завдяки чому повністю і вчасно виконав умови цього маяка.

Більше деталей: 29 червня 2023 року правління НБУ затвердило Стратегію пом'якшення валютних обмежень, переходу до більшої гнучкості обмінного курсу та повернення до інфляційного таргетування. Публічну версію Стратегії [опублікували](#) 7 липня. Водночас, МВФ не встановив жодних дедлайнів імплементації цієї Стратегії. Виконання стратегії залежить від того, чи будуть макроекономічні умови сприятливими для поступового зняття обмежень та переходу до гнучкого курсу та таргетування інфляції.

Зараз НБУ поступово працює над цим та поетапно знімає валютні обмеження. Наприклад, з 3 жовтня Нацбанк перейшов до режиму керованої гнучкості гривні, що є проміжним етапом між фіксованим курсом та повною його гнучкістю.

МАЯК №8 Реформа корпоративного управління Оператора ГТС:
передача пакету акцій Міненерго та оновлення статуту
(кінець липня 2023 року)

Сфера: енергетика/урядування   **Статус:** виконано не вчасно

Виконання маяка дозволяє створити більш прозору та ефективну модель управління газотранспортною системою України.

28 липня 2023 року Верховна Рада [прийняла](#) Закон №3293-IX, який передбачає передачу корпоративних прав ТОВ “Оператор ГТС України” (ОГТСУ) в управління безпосередньо державі в особі Міністерства енергетики України. Також закон зобов’язує призначити незалежну наглядову раду ОГТСУ, яка в свою чергу буде відповідати за призначення керівника та членів виконавчого органу Оператора.

Першу частину маяка виконали 22 вересня, коли Кабінет Міністрів [передав](#) в управління Міністерства енергетики корпоративні права ТОВ "Оператор ГТС України".

Ще через місяць, 27 жовтня ліквідували АТ “Магістральні газопроводи України”, яке було материнською компанією ОГТСУ. Припинення підприємства - один із кроків для корпоративної реформи Оператора ГТС та переходу на цільову модель єдиної компанії.

Другу частину виконали лише наприкінці жовтня, коли Міненерго затвердило погоджений з Енергетичним співтовариством оновлений статут ОГТСУ. Документ [з’явився](#) на сайті компанії 31 жовтня.

Таким чином, маяк виконали лише до кінця жовтня, із запізненням у три місяці.

МАЯК №9 Відновлення декларування посадовими особами

(кінець липня 2023 року)

Сфера: управління/протидія корупції

Статус: виконано не вчасно

Одним із важливих кроків на шляху повернення до довоєнних антикорупційних політик і процедур мало стати відновлення декларування активів державними службовцями.

У вересні 2023 року парламент ухвалив відповідний [законопроект](#), який передбачав, що реєстр декларацій буде закритим ще впродовж року. Декларанти могли добровільно відкрити свої дані для публічного доступу. Суспільство і міжнародні партнери негативно сприйняли таку новину. В результаті Президент України наклав вето на законопроект та подав свої пропозиції, які відкривали реєстр декларацій одразу.

20 вересня поточного року парламент повторно розглянув вищезазначений законопроект і ухвалив його з пропозиціями Президента. НАЗК вже [повідомило](#), що відкриє публічний доступ до реєстру 10 грудня 2023 року, коли проведе всі безпекові заходи. За законом вони мають відкрити доступ до реєстру протягом 60 днів після набрання чинності закону.

МАЯК №10 Відновлення середньострокового бюджетного планування, розробка боргової стратегії та обмеження ризиків за державними гарантіями (кінець вересня 2023 року)

Сфера: фінансовий сектор   **Статус:** виконано вчасно

В липні Парламент ухвалив необхідні [зміни до Бюджетного Кодексу \(БКУ\)](#), щоб підвищити прогнозованість та передбачуваність фінансової політики в середньостроковій перспективі.

Уряд вже подав окремі показники та цілі на трирічну перспективу у матеріалах до проєкту Державного бюджету на 2024 рік. Навесні уряд пообіцяв ухвалити Бюджетну декларацію на 2025-2027 роки, що має відображати пріоритети бюджетних витратів і бачення стратегії уряду загалом.

Уряд має ухвалити Середньострокову стратегію управління державним боргом до кінця жовтня 2023 року (що відповідає маяку №12). Такий крок надзвичайно важливий, оскільки під час повномасштабної війни рівень державного та гарантованого державою боргу зріс з 50% ВВП до майже 80% ВВП і зростатиме далі. Це нестійкий рівень для держав з не надто сильними інституціями, але в Україні він викликаний саме потребою запозичувати кошти на економічну стійкість.

В БКУ також вивели за межі бюджетних правил гарантії, надані урядом під проєкти за кошти міжнародних фінансових організацій (МФО). Раніше така норма обмежувала уряд в отриманні коштів від МФО. Зараз відсутність обмеження дозволить уряду збільшити запозичення під проєкти відбудови та відновлення, оскільки бракує внутрішніх джерел фінансування

МАЯК №11 Подання середньострокового прогнозу бюджету та звіту про фінансові ризики в документах до проєкту Держбюджету на 2024 рік (кінець вересня 2023 року)

Сфера: фінансовий сектор

Статус: виконано вчасно

Визначені в маяку кроки покликані збільшити передбачуваність та стійкість фінансової системи.

15 вересня 2023 року уряд подав до Парламенту [законопроєкт](#) про Державний бюджет на 2024 рік з великим переліком пояснювальних документів. Пакет, зокрема, містив такі документи:

- заплановані КРІ бюджетних програм у 2022-2026 роках;
- прогнози бюджетних та макроекономічних показників на 2025-2026 роки, пріоритетні цілі фінансової політики;
- граничні видатки на період 2022-2026 років

Також документи містили звіт, який оцінює вплив макроекономічних ризиків, а також ризиків діяльності державних підприємств на бюджетну ситуацію. Наприклад, уряд оцінив вплив трьох макроекономічних сценаріїв на діяльність основних державних підприємств, зокрема Нафтогазу, Енергоатому, Укренерго та Укргідроенерго.

МАЯК №12 Оновлення та публікація Середньострокової стратегії управління державним боргом (кінець жовтня 2023 року)

Сфера: фінансовий сектор

Статус: виконано вчасно

Середньострокова стратегія управління державним боргом дозволить підвищити прозорість та передбачуваність фінансової політики та оптимізувати структуру державного боргу.

Відповідно до змін до БКУ (див. маяки №2 та №10), уряд має оновити Середньострокову стратегію управління державним боргом. Державний борг та гарантований державою борг по відношенню до ВВП вже зріс з 50% на кінець 2021 року до близько 80% наприкінці 2022 року і може перевищити 100% ВВП у 2024 році. Тож чітка Стратегія має забезпечити необхідну передбачуваність боргової політики уряду.

Викликом для підготовки Стратегії є потреба провести реструктуризацію державного боргу у 2024 році, переговори про яку тільки на початковій стадії

27 жовтня Мінфін ухвалив окрему [Стратегію](#), в якій чітко заплановано провести операцію з управління державним боргом та наміри ухвалити оновлену Стратегію після цього. В документі зазначено, що Мінфін планує ці кроки з метою: “(i) поступового відновлення боргової стійкості України, (ii) збереження ліквідності та скорочення дефіциту державного бюджету під час програмного періоду МВФ, а також (iii) створення необхідних умов для участі комерційного сектору у післявоєнній відбудові України задля якнайшвидшого відновлення доступу України до ринку.”

МАЯК №13 Концептуальна записка щодо програми 5-7-9
для більшої підтримки МСП (кінець вересня 2023 року)

Сфера: фіскальний сектор

Статус: не виконано

Обмежене бюджетне фінансування справді вимагає перегляду та умовного впорядкування програми кредитів 5-7-9% для бізнесу.

Початково у 2020 році програму “Доступні кредити 5-7-9%” створювали для підтримки малих та середніх підприємств (МСП), для яких звичайні банківські кредити були недоступні. Такі кредити видавали також на інвестиції та підтримку стартапів. Після початку повномасштабного вторгнення до програми додали покриття обігових коштів, та розширили її на великі компанії. Фактично у 2022 році програма стала основним інструментом підтримки бізнесу і “рятівним колом” для окремих компаній. В деяких банках 80-90% кредитів були видані в рамках цієї програми.

Водночас через обмежений обсяг коштів в бюджеті є потреба повернути програму до підтримки саме МСП. Публічно уряд не оприлюднив концептуальної записки щодо програми. Можливо, її подали напряму місії МВФ (взимку так подали записку по соціальній політиці), але інформацію про такі документи варто оприлюднювати.

Натомість у вересні уряд навпаки розширив програму 5-7-9%, що суперечить зобов'язанню за Меморандумом МВФ. Так, уряд дозволив користуватися доступними кредитами підприємствам у галузях енергоефективності та переробки. Крім того, максимальний термін програми збільшили до 10 років, а ліміт програми підвищили до 150 млн грн, що актуально для великих компаній. Варто зазначити, що виконавчий директор Фонду розвитку підприємництва в листопаді [наголосив](#), що вже готові зміни до постанови КМУ, які виключають з програми великі підприємства (але проекти не оприлюднені).

МАЯК №14 Посилення фінансового моніторингу політично значущих осіб (PEP) (кінець вересня 2023 року)

Сфера: урядування/протидія корупції

Статус: виконано не вчасно

В Меморандумі з МВФ українська сторона пообіцяла відновити посилений фінансовий моніторинг топ-чиновників (політично значущих осіб, PEP) відповідно до стандартів [FATF](#). Цей крок “має забезпечити більш ефективну боротьбу з відмиванням коштів”.

Нагадаємо, що 19 листопада 2022 року набрали чинності [зміни](#) до [закону про фінмоніторинг](#), які скоротили строк статусу політично значущої особи (PEP) з довічного до 3-х років після залишення посади. Таким чином, фінансові установи мали право здійснювати посилений фінансовий моніторинг топ-чиновників лише протягом 3 років після звільнення. Ухвалені зміни [не узгоджувалися](#) з міжнародними стандартами у сфері протидії відмиванню коштів.

Тому 17 жовтня 2023 року ВРУ ухвалила [законопроект](#), який фактично відновлює позитивний статус політично значущої особи (PEP). Водночас він посилює відповідальність банків за необґрунтовану відмову користувачам фінансових послуг.

Додамо, що в межах макрофінансової допомоги ЄС Україна також має удосконалити НПА у сфері протидії відмиванню коштів. Програма передбачає зміни вторинного законодавства щодо бенефіціарної власності (зобов'язання № 14).

*Політично значущі особи – особи, які виконують або виконували в Україні визначні публічні функції. Повний перелік таких посад визначений у статті 1 [закону про фінансовий моніторинг](#).

МАЯК №15 Посилення банківського нагляду

(кінець вересня 2023 року)

Сфера: фінансовий сектор**Статус:** виконано вчасно

Виконання маяка дозволить привести банківський нагляд в Україні у відповідність з директивами Європейського Союзу. Це необхідно зробити, щоб наблизити Україну до вступу в ЄС. НБУ повністю і вчасно виконав відповідні вимоги.

Більше деталей:

Пункт I: 21 квітня 2023 року Національний Банк України [відокремив](#) Відділ моніторингу пов'язаних з банками осіб та Департамент інтегрованого нагляду за банками.

Пункт II: НБУ запровадив наглядові панелі без публічної комунікації про це. Наглядові панелі мають консультувати Комітет з питань нагляду та додатково незалежно аналізувати його рішення, сприяти горизонтальним комунікаціям між стейкхолдерами, та висвітлювати особливо важливі питання.

Пункт III: 29 липня 2023 року НБУ [поновив](#) планові виїзні перевірки діяльності банків та небанківських установ у дистанційному форматі, щоб не наражати своїх працівників на небезпеку.

МАЯК №16 Податкова та митниця мають підготувати план реформ

(кінець жовтня 2023 року)

Сфера: фінансовий сектор**Статус:** не виконано

Важливими виконавцями майбутньої Національної стратегії доходів (див. маяк №20) є Державна податкова служба (ДПС) та Державна митна служба (ДМС). Щоб Національна стратегія доходів була цілісною та узгодженою, у програму МВФ додали структурний маяк про розробку планів реформ обох служб.

ДПС та ДМС мали до кінця жовтня підготувати плани дій, які в подальшому інтегрують у загальну Національну стратегію доходів (див. маяк №20). 23-27 жовтня представники ДПС та ДМС зустрілися з представниками МВФ для обговорення прогресу. Відомо, що податкова служба підготувала проєкт плану реформування ДПС. ДМС у відповідь на наш запит повідомила, що робота тільки триває.

Більше деталей: 23 жовтня ДПС [повідомила](#), що разом з ДМС візьме участь у роботі технічної місії МВФ, щоб продовжити роботу над своїми планами реформ. 31 жовтня ДПС за підсумками зустрічі [заявила](#) про прогрес у виконанні задачі.

ДПС та ДМС є системно важливими інституціями не лише для наповнення бюджету, але й для формування ставлення бізнесу й громадян до держави. [Дослідження](#) фіксують низький рівень довіри до діяльності фінансових органів. Низька довіра зумовлена, головним чином, непрозорістю, повільним митним оформленням і корупцією. При цьому показник довіри залишився низьким після початку втручання, на відміну від багатьох інших інституцій. Численні спроби реформувати ці органи попередніми урядами не призвели до сталих позитивних змін.

МАЯК №17 Спрощення системи декларування держслужбовців

(кінець жовтня 2023 року)

Сфера: урядування/протидія корупції

Статус: виконано вчасно

Крім відновлення декларування активів державними службовцями (маяк №9), українська сторона пообіцяла вдосконалити систему декларування. Зміни повинні дати можливість посадовцям автоматично заповнювати інформацію з інших пов'язаних баз даних та реєстрів.

Ухвалений у вересні 2023 року [законопроект](#) про відновлення декларування передбачає, що НАЗК забезпечить доступ та автоматичне перенесення даних з інших реєстрів та баз даних до форми декларації. Водночас функція автоматичного заповнення наявних даних не звільняє декларанта від обов'язку зазначити в декларації всю відому йому інформацію, навіть якщо вона відсутня в інших базах даних.

МАЯК №18 Реформа корпоративного управління Оператора ГТС:
призначення Наглядової ради (кінець жовтня 2023 року)

Сфера: енергетика/урядування

Статус: виконано вчасно

Виконання маяка є важливим для реформи корпоративного управління держпідприємств. Наглядові ради мають нівелювання режим “ручного управління” у державних компаніях. Це допомагає перетворювати держпідприємства на прозорі, ефективні, конкурентоспроможні компанії, які здатні залучати інвестиції та генерувати прибуток.

Маяк можна вважати логічним продовженням маяка №8 із запровадження моделі єдиної компанії з управління газотранспортною системою України. Мінекономіки [проводило](#) відбір на посаду незалежного члена Наглядової ради ОГТСУ. Всього за конкурсом планувалося відібрати трьох кандидатів як незалежних членів, ще двох членів буде призначено державою. Таким чином Наглядова рада мала бути сформована із 5 членів.

Варто відмітити, що першочергово оголошення про конкурс було [опубліковане](#) на сайті Міненерго 26 вересня, а сам конкурс мав закінчитись 5 жовтня. Згодом подання документів продовжили до 10 жовтня включно.

31 жовтня уряд [затвердив](#) склад Наглядової ради компанії: трьох незалежних членів та одного представника держави, вчасно виконавши даний маяк. Разом з тим, залишається питання про призначення ще одного представника держави для формування повного складу із 5 членів.

МАЯК №19 Краще управління державними інвестиціями

(кінець грудня 2023 року)

Сфера: фінкальний сектор

Статус: в процесі

Підвищення якості управління державними інвестиціями (УДІ) дозволить більш ошадливо та ефективно використовувати державні кошти в умовах обмежених бюджетних ресурсів . Одним з кроків має стати уніфікація підходів УДІ та конкурсний відбір проєктів для бюджетного фінансування.

За оцінками Світового банку у лютому 2023 року, на відбудову України буде потрібно 411 млрд дол. США. Одним з важливих джерел фінансування відбудови має стати приватний бізнес. Важливим інструментом залучення компаній буде державно-приватне партнерство (ДПП), яке, на жаль, поки що в Україні не працює. Перегляд підходів до ДПП може цьому зарадити.

МАЯК №20 Затвердження Національної стратегії доходів до кінця 2023 року (грудень 2023)

Сфера: фінансовий сектор   **Статус:** в процесі

Деталі:

В умовах повномасштабної війни половину видатків державного бюджету Україна фінансує за рахунок зовнішньої допомоги. Така ситуація не є стійкою, і цієї залежності необхідно поступово позбутися. Національна стратегія доходів покликана створити умови для збільшення внутрішніх доходів бюджету. Для цього Україна має посилити свої спроможності збирати податкові та митні доходи.

Стратегія має включати наступні заходи:

- посилення податкової та митниці;
- закриття можливості використовувати спрощену систему оподаткування замість офіційного працевлаштування штатних працівників;
- приведення ПДВ та акцизів у відповідність до законодавства ЄС;
- посилення антикорупційних заходів;
- реформи у податковій системі;
- реорганізацію Бюро економічної безпеки.

У серпні Україна [відправила](#) МВФ дорожню карту з підготовки Національної стратегії доходів. До кінця 2023 року Національна стратегія доходів має бути повністю підготовлена та затверджена.

МАЯК №21 Підвищення інституційної незалежності САП

(кінець грудня 2023 року)

Сфера: урядування/протидія корупції

Статус: в процесі

В Меморандумі з МВФ українська сторона зазначила про наміри посилювати ефективність антикорупційних інституцій. Зміни мають торкнутися і Спеціалізованої антикорупційної прокуратури (САП). 15 вересня для виконання маяка уряд подав у Верховну Раду [законопроект №10060](#), який відповідає вимогам МВФ та ЄС і спрямований, на:

- вдосконалення процедури конкурсного відбору керівників та прокурорів САП;
- зміцнення спроможності САП регулювати власну організаційну структуру та діяльність;
- уточнення повноважень керівника САП;
- створення Спеціалізованої дисциплінарної комісії прокурорів САП;
- проведення регулярного аудиту діяльності САП за участі зовнішніх експертів з міжнародним досвідом.

21 листопада 2023 року ВРУ прийняла у першому читанні законопроект №10060.

Відзначимо, що аналогічне зобов'язання передбачене і програмою макрофінансової допомоги ЄС (зобов'язання № 16).

Моніторинг зобов'язань за програмою макрофінансової допомоги ЄС

виконано
вчасно

виконано
не вчасно

в процесі

не виконано

ЗОБОВ'ЯЗАННЯ №1**Відновлення податкового законодавства**

(I-II квартали 2023 року)

Сфера: макро-фінансова стабільність

Статус: виконано не вчасно

Це зобов'язання фактично відповідає маяку №6 за програмою МВФ (з датою виконання до кінця липня 2023 року - виконано, але пізніше), аналіз див. вище.

ЗОБОВ'ЯЗАННЯ №2

Заходи щодо підтримки стабільності банківської системи

Сфера: макро-фінансова стабільність

Статус: виконано

Банківська система показала свою стійкість під час повномасштабної війни. Водночас ризики існують далі з огляду на можливе збільшення непрацюючих активів. Саме тому увага до стійкості банківської системи є важливою.

На виконання зобов'язання за цим кроком:

- i) Нові незалежні члені наглядової ради Привату призначені у грудні 2022 року, по решті трьом держбанкам у квітні-червні
- ii) Оцінка якості активів мала закінчитись до кінця вересня і необхідна нормативна база була затверджена завчасно. У серпні в огляді банківського сектору НБУ писав що перші результати оптимістичні: великих провалів по якості активів не виявлено. У кінці вересня НБУ затвердив умови до третього етапу оцінки стійкості банків. Це вказує, що перший етап - оцінка активів, - найвірогідніше, пройшов по графіку.

ЗОБОВ'ЯЗАННЯ №3

Підготувати законодавство для вдосконалення процесів банкрутства (III квартал 2023 року)

Сфера: макро-фінансова стабільність

Статус: виконано

Українські процедури банкрутства є неефективними — вони не допомагають фізичним та юридичним особам вийти на чіткий шлях розв'язання своїх боргових проблем — і не відповідають нормам ЄС. 12 жовтня у Верховній раді зареєстрували [законопроект №10143](#), що має уніфікувати українські правила банкрутства і реструктуризації заборгованості із європейськими, здешевити та скоротити строки процедури банкрутства.

ЗОБОВ'ЯЗАННЯ №4

Перевірка Національним банком України структур власності страховиків та дотримання ними пруденційних вимог, встановлених законодавством (III квартал 2023 року)

Сфера: макро-фінансова стабільність

Статус: виконано

---

4 березня 2023 набрала чинності [постанова Правління НБУ №39](#), що передбачала проведення перевірок відповідності структури власності страховиків вимогам щодо прозорості. Це необхідно для забезпечення прозорого та конкурентоспроможного страхового ринку.

У березні-вересні 2023 року НБУ [надав](#) підтвердження відповідності структури власності вимогам щодо прозорості 67 небанківським фінансовим установам.

ЗОБОВ'ЯЗАННЯ №5 Реалізація Плану заходів щодо дерегуляції:

- i)** дерегуляція ліцензування та дозвільної системи (кінець лютого)
- ii)** удосконалення порталу e-construction (I квартал 2023 року)
- iii)** спрощення розміщення тимчасових споруд для підприємницької діяльності (II квартал 2023 року)
- iv)** усунення застарілих положень (III квартал 2023 року)
- v)** цифровізація видачі ліцензій (IV квартал 2023 року)

Сфера: структурні реформи/ефективне врядування   **Статус:** в процесі

Заходи з дерегуляції покликані полегшити ведення бізнесу та здешевшити адміністративні процедури.

У січні 2023 року уряд вніс зміни до [Плану](#) заходів щодо дерегуляції. Ці зміни зокрема передбачали спрощення дозвільної системи та завдання перегляду правил ліцензування. Мінекономіки з Мінцифрою продовжують працювати над роботою системи є-Дозвіл: найближчим часом 10 ліцензій можна буде отримати черед Дію.

З 10 квітня відновлено на сторінці e-Construction публікацію відкритих даних щодо будівництва, оприлюднення яких було призупинено минулого року через широкомасштабне вторгнення..

За інформацією Мінекономіки міжвідомча робоча група вже проаналізувала понад 1000 регуляторних інструментів з метою виділити ті, які потрібно скасувати, переглянути або оцифрувати, щоб вони не були обтяжливими для бізнес. Водночас поки що зміни не впроваджені

За [звітом ДРС](#) на 20 квітня за більшістю пунктів Плану дерегуляції йшла робота. Були внесені зміни до положення про систему є-будівництва (незрозуміло чи ті що треба в пункті ii), скасовано застарілі норми щодо регулювання роботи ринків (якщо це малось на увазі в пункті iv). Було прийнято закони про спрощення ліцензування алкогольного виробництва для малих підприємств, а законопроект 7331 про заміну ліцензування деклараціями на час воєнного стану прийнято в першому читанні. (пункт i?). Законопроект щодо МАФ (пункт iv) наразі до Верховної Ради не внесено. Втім розглядався депутатський законопроект 9233, який був погоджений профільним міністерством із зауваженнями. Законопроект було відхилено ВР

ЗОБОВ'ЯЗАННЯ №6

Подальший розвиток системи публічних закупівель з метою приведення її у відповідність до acquis ЄС, збереження ДП «Медичні закупівлі України» (МЗУ) як єдиного національного закупівельника (без визначення термінів виконання)

Сфера: структурні реформи/ефективне врядування

Статус: в процесі

В цьому пункті не визначено термінів виконання, що, ймовірно, пов'язано з розумінням, що потрібні кроки для подальшого наближення національного законодавства до норм ЄС, Зокрема вони передбачені в плані виконання Угоди про асоціацію з ЄС, за якою Україна вже виконала кілька етапів впровадження змін. Ефективна система публічних закупівель є надзвичайно важливою з огляду на дуже жорсткі бюджетні обмеження, тоді як велика частка бюджету спрямовується саме на публічні закупівлі.

Серед останніх запроваджених змін (Постанова КМУ №952) зміни через скасування карантину через COVID-19 (зокрема повернуто локалізацію на товари для боротьби з ковідом), обґрунтування підстав для проведення закупівель, санкції для учасників, чиї активи передані в АРМА, а також нові повноваження для ДАСУ.

ДП «Медичні закупівлі України» залишаються єдиним національним закупівельником у сфері медичних товарів

ЗОБОВ'ЯЗАННЯ №7

Просування реформи митного адміністрування, включаючи вдосконалення ІТ-систем, управління персоналом та антикорупційні заходи (IV квартал 2023 року)

Сфера: структурні реформи/ефективне врядування

Статус: в процесі

Реформа митниці є надзвичайно важливою для налагодження ефективного адміністрування. При цьому, це має сприяти як зручній роботі митниці, так і надходженню коштів до бюджету та безпеці товарів та продуктів, що потрапляють на ринок України, а також адмініструє велику частку доходів державного бюджету.

Фактично передбачені завдання за цим зобов'язанням в програмі ЄС відповідає програмі МВФ. Так, відповідно до програми МВФ уряд повинен розробити план реформування митниці (Маяк 16).

Сьогодні ДМС працює над вдосконаленням ІТ-систем, управління персоналом та антикорупційними заходами

ЗОБОВ'ЯЗАННЯ №8**Посилення процесу відбору незалежних членів наглядових рад та керівного складу для найбільших державних підприємств**

(IV квартал 2023 року)

Сфера: структурні реформи/ефективне врядування

Статус: в процесі

Відповідний захід покликаний підвищити ефективність роботи державних підприємств і відповідно знизити фінансові ризики, які вони несуть для бюджету.

В парламенті ще у 2021 році був зареєстрований відповідний законопроект (5593-д), який має сприяти поліпшенню корпоративного управління. За цим законопроектом повноваження наглядових рад будуть розширені і вони зможуть призначати та звільняти керівників державних підприємств. В серпні повідомлялось, що ОЕСР має надати оцінку цьому законопроекту щодо відповідності Рекомендаціям ОЕСР щодо корпоративного управління ДП.

ЗОБОВ'ЯЗАННЯ №9**Приведення законодавства у відповідність до вимог закону про адміністративну процедуру**

(III квартал 2023 року)

Сфера: структурні реформи/ефективне врядування

Статус: не виконано

15 грудня 2023 року набирає чинності [ЗУ «Про адміністративну процедуру»](#) (далі — закон), який по новому регулює відносини органів влади та їх посадових осіб з фізичними та юридичними особами щодо розгляду і вирішення адміністративних справ. У середині жовтня 2023 року Мін`юст [повідомив](#) про те, що Уряд схвалив законопроект, яким пропонується внести зміни до 122 законодавчих актів і привести їх у відповідність із законом про адміністративну процедуру. Представники Мін`юсту зазначили, що проєкт закону мінімізує дублювання норм та спеціальних процедур, максимально уніфікує адміністративні процедури, щоб громадяни та бізнес мали однаковий алгоритм відносин із державою. Це сприятиме наближенню законодавства України до європейських стандартів, оскільки для європейської спільноти право осіб на належне управління є одним із основоположних прав громадян держав-членів ЄС.

Відзначимо, що терміни виконання зобов'язання вже минули, тож навіть у разі ухвалення парламентом вищезгаданого законопроекту воно буде виконано не вчасно.

ЗОБОВ'ЯЗАННЯ №10**Призначення керівника НАБУ**

(II квартал 2023 року)

Сфера: верховенство права

Статус: виконано

ЄС, які і інші партнери з розвитку очікує від України посилення боротьби з корупцією і зміцнення антикорупційних інституцій. На виконання погоджених домовленостей в межах макрофінансової допомоги ЄС, в березні 2023 року КМУ на підставі конкурсу [призначив](#) директора НАБУ. Національне антикорупційне бюро працювало без повноцінного керівника майже рік, оскільки повноваження попереднього директора закінчилися ще у квітні 2022 року.

Додамо, що призначення директора НАБУ також було однією із [рекомендацій](#), яка були надані ЄС при отриманні Україною статусу кандидата.

ЗОБОВ'ЯЗАННЯ №11

Відновлення роботи ВРП та ВККС

(III квартал 2023 року)

Сфера: верховенство права

Статус: виконано

---

22 лютого 2022 року 10 членів Вищої ради правосуддя достроково склали повноваження за власним бажанням. Таким чином, робота інституції була заблокована через відсутність необхідного для ухвалення рішень кворуму. Лише в січні 2023 року, коли з'їзду суддів України [обрав](#) вісьмох членів ВРП було відновлено роботу органу суддівського врядування, що дозволило розблокувати цілий ряд процесів у судовій владі, які пов'язані з роботою судів та кадровими питаннями, а також продовжити реалізацію завдань, що пов'язані з судовою реформою.

В червні 2023 року ВРП [призначила](#) повноважний склад ВККС України та розблокувала роботу ключового органу з формування суддівського корпусу (повноваження попереднього складу ВККСУ були припинені у жовтні 2019 року). Це дозволило проводити добір суддів на понад дві тисячі вакантних посад, а також завершити кваліфікаційне оцінювання суддів.

Відбір кандидатів до ВККС було однією із [рекомендацій](#), яка були надані ЄС при отриманні Україною статусу кандидата.

ЗОБОВ'ЯЗАННЯ №12

Ухвалення стратегії реформування правоохоронного сектору

(III квартал 2023 року)

Сфера: верховенство права

Статус: виконано

Відповідний Комплексний стратегічний план (далі — План) реформування органів правопорядку на 2023-2027 роки схвалено [Указом Президента України від 11.05.2023](#). Він має на меті підвищити пріоритетність реформування органів правопорядку як частини сектору безпеки і оборони, забезпечити його модернізацію й приведення у відповідність із стандартами, яких повинна досягти Україна на шляху до членства у ЄС.

План закріплює концепцію проведення реформ у сфері діяльності органів правопорядку та прокуратури, що дадуть змогу вирішити низку проблемних питань, а саме:

- надмірну тривалість досудового розслідування внаслідок перевантаження та подекуди неефективності органів досудового розслідування й прокуратури;
- нечіткість у розмежуванні компетенції та повноважень різних органів правопорядку, дублювання їхніх функцій;

- наявність корупційних ризиків у діяльності органів правопорядку та прокуратури;
- недосконалість механізмів призначення на посади й просування по службі.

План застосовується, зокрема, до органів прокуратури, Міністерства внутрішніх справ України, Національної поліції України, Державної прикордонної служби України, Державного бюро розслідувань, Бюро економічної безпеки України, Служби безпеки України та Державної митної служби України.

ЗОБОВ'ЯЗАННЯ №13

Удосконалення відбору суддів (частина зобов'язання мала бути виконана у II-III кварталі 2023 року, інша частина у IV кварталі 2023 року)

Сфера: верховенства права   **Статус:** в процесі

Крім зобов'язання відновити роботу ВРП та ВККС (зобов'язання №11) українська влада пообіцяла також удосконалити відбір суддів, а саме:

- 1) впорядкувати етапи відбору суддів та змінити їх послідовність;
- 2) переглянути тривалість обов'язкового періоду підготовки суддів;
- 3) затвердити та оприлюднити положення про відбір суддів з чіткими критеріями та методологією оцінювання (2-3 квартали 2023);
- 4) запустити процедуру відбору суддів на основі вдосконаленої бази (4 квартал 2023).

Вищезазначені положення є необхідними в контексті продовження реалізації судової реформи про важливість якої неодноразово наголошували іноземні партнери.

14 вересня 2023 року рішенням Вищої кваліфікаційної комісії суддів України було внесено [зміни](#) до Положення про проведення конкурсу на зайняття вакантної посади судді, а вже на наступний день ВККС оголосила про проведення [конкурсу](#) на зайняття 560 вакантних посад суддів у місцевих судах.

З метою виконання перших двох пунктів зобов'язання у жовтні поточного року до ВРУ було подано [законопроект](#), який спрямований на удосконалення процедур суддівської кар'єри. Законопроектом пропонується наступне: визначити основні критерії доброчесності та компетентності суддів (кандидата на посаду судді); встановити, що стосовно кандидата на посаду судді може бути проведено психофізіологічне опитування із застосуванням поліграфа; відмовитися від стадії відбіркового іспиту, оскільки проведення двох іспитів (відбіркового і кваліфікаційного) суттєво затягувало процедуру добору та ін.

Станом на початок листопада законопроект опрацьовується у комітеті ВРУ.

ЗОБОВ'ЯЗАННЯ №14**Удосконалення законодавства у сфері протидії відмиванню коштів**

(III квартал 2023 року)

Сфера: верховенство права**Статус:** не виконано

Згідно з Меморандумом з ЄС українська сторона взяла на себе зобов'язання щодо удосконалення нормативно-правової бази у сфері протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму шляхом розробки відповідного вторинного законодавства та досягнення прогресу в розвитку інституційної спроможності щодо бенефіціарної власності.

Що конкретно має ухвалити Україна Меморандумом не окреслено, тож зазначимо ті НПА, про розробку яких вже відомо.

1. У серпні 2023 року Мінфін оприлюднив [проєкт](#) нової редакції Положення про форму та зміст структури власності від 19 березня 2021 року № 163. Проєкт розроблено з метою приведення положень актів Мінфіну у сфері протидії відмиванню коштів у відповідність до вимог законодавства. Він встановлює форму та зміст структури власності юрособи та забезпечує можливість її подання юрособами до ЄДР в електронній формі. В пояснювальній [записці](#) до проєкту говориться про те, що він розроблений на виконання згаданого положення з Меморандуму з ЄС. Інформації про його затвердження станом на кінець жовтня немає;

2. У вересні 2023 року Мінфін опублікував [проєкт](#) Положення про фінансовий моніторинг. Проєкт розроблено з метою приведення актів Мінфіну у відповідність до положень [закону про фінансовий моніторинг](#). Проєктом наказу пропонується встановити вимоги до відповідних суб'єктів первинного фінансового моніторингу (аудиторів, бухгалтерів, податкових консультантів, рієлторів та інших) щодо виконання ними норм законодавства у сфері фінансового моніторингу, зокрема щодо: належної організації та проведення первинного фінансового моніторингу, належної системи управління ризиками; призначення працівника, відповідального за проведення фінансового моніторингу тощо. Згідно з пояснювальною [запискою](#) він також розроблений на виконання згаданого положення з Меморандуму з ЄС. Інформації про його затвердження станом на середину жовтня також немає.

Нагадаємо, що в межах програми МВФ українська сторона пообіцяла посилити фінансовий моніторинг політично значущих осіб (маяк № 14). У жовтні поточного року ВРУ ухвалили [законопроєкт](#), який фактично встановлює позитивний статус політично значущої особи (PEP), а не трирічний як було до цього. Одночасно він посилює відповідальність банків за необґрунтовану відмову користувачам фінансових послуг.

ЗОБОВ'ЯЗАННЯ №15**Криміналізація контрабанди** (IV квартал 2023 року)**Сфера:** верховенство права**Статус:** в процесі

Серед іншого, українська сторона в межах макрофінансової допомоги ЄС пообіцяла розпочати імплементацію законодавства, спрямованого на криміналізацію великомасштабної контрабанди всіх товарів, передбачивши ефективні покарання у вигляді позбавлення волі за кожну шкоду, завдану державному бюджету понад визначений поріг.

Наразі [Кримінальний кодекс України](#) передбачає кримінальну відповідальність лише за переміщення через митний кордон України поза митним контролем або з приховуванням від митного контролю окремих категорій товарів (культурних цінностей, отруйних, сильнодіючих, вибухових речовин, наркотичних речовин, лісоматеріалів та ін.). Незаконне переміщення інших товарів не є контрабандою.

Відсутність кримінальної відповідальності за незаконне переміщення товарів (у тому числі підакцизних) через митний кордон України з приховуванням від митного контролю та поза митним контролем, а також за недостовірне декларування товарів [сприяє](#) збільшенню у державі сектору тіньової економіки, популяризує серед підприємців використання у веденні бізнесу незаконних засобів та прийомів.

Ще у квітні 2021 року до ВРУ був поданий [законопроект](#) щодо криміналізації контрабанди. Станом на кінець жовтня 2023 року він очікує на друге читання. Проектом закону пропонується внести зміни до законодавства України з метою встановлення кримінальної відповідальності за контрабанду товарів (у тому числі підакцизних), а також за недостовірне декларування товарів, що призвело або могло призвести до неправомірного зменшення чи звільнення від сплати митних платежів.

ЗОБОВ'ЯЗАННЯ №16**Посилення потенціалу САП (IV квартал 2023 року)****Сфера:** верховенства права**Статус:** в процесі

Відзначимо, що аналогічне зобов'язання міститься і в Меморандумі з МВФ (маяк № 21).

На виконання зобов'язання, з метою підвищення інституційної незалежності САП, 15 вересня поточного року до ВРУ було внесено [законопроект № 10060](#), який спрямований, на:

- вдосконалення процедури конкурсного відбору на адміністративні посади в САП та посади прокурорів;
- зміцнення спроможності САП регулювати власну організаційну структуру та діяльність;
- уточнення повноважень керівника САП;
- створення окремої процедури дисциплінарних проваджень щодо прокурорів САП шляхом створення Спеціалізованої дисциплінарної комісії прокурорів САП;
- визначення механізму підзвітності керівництва САП, яке ґрунтується на оцінці ефективності діяльності САП та проведенні періодичного зовнішнього аудиту її діяльності за участю зовнішніх експертів з міжнародним досвідом.

21 листопада 2023 року ВРУ прийняла у першому читанні законопроект №10060.

ЗОБОВ'ЯЗАННЯ №17**Високі стандарти енергоефективності для новозбудованих та реконструйованих будівель (II квартал 2023 року)****Сфера:** енергетика**Статус:** в процесі (хоча час виконання пройшов)

Дане завдання є досить комплексним, та спрямованим на впровадження високих стандартів енергоефективності у будівлях, і як наслідок скорочення споживання енергії у житловому секторі.

Впровадження кращих практик з енергоефективності Україна розпочала ще до повномасштабного вторгнення. Мінімальні вимоги до енергетичної ефективності будівель в Україні були [затверджені](#) ще у жовтні 2020 року, на виконання вимог [Закону «Про енергетичну ефективність будівель»](#).

У свою чергу, на початку липня 2022 року Верховна Рада України прийняла [Закон](#) №2932-IX на посилення енергоефективних заходів та створення умов для комплексної термомодернізації будівель. Закон входив у «пакет» трьох ініціатив, серед яких законопроекти №7282 (комплексний план відновлення областей), №7398 (громадянська безпека у містобудуванні) та №6485 (будівництво нового енергоефективного житла), покликаних забезпечити системний підхід до відновлення міст, які постраждали внаслідок війни росії проти України. Також, Закон передбачає нові мінімальні вимоги до енергетичної ефективності будівель, які встановлюються Мінрегіоном і переглядаються раз на 5 років з урахуванням вимог актів ЄС та Енергетичного Співтовариства.

Також, у 2022 році уряд [опублікував](#) проєкт Довгострокової стратегії термомодернізації будівель на період до 2050 року та Концепції Загальнодержавної економічної цільової програми підтримки термомодернізації будівель на 2022-2030 роки, втім документи так і не було прийнято. У свою чергу, План пріоритетних дій уряду України на 2023 рік [передбачав](#) розроблення Стратегії термомодернізації будівель на період до 2050 року, а також затвердження плану її виконання у червні 2023 року, що

ЗОБОВ'ЯЗАННЯ №17

(продовження)

Таким чином, попри певні кроки у наближенні до використання високих стандартів енергоефективності, ці зміни в Україні впроваджуються не тими темпами, якими очікується. Варто розуміти, що станом на вересень [за даними](#) KSE Institute Україна через війну втратила близько 37% житлового фонду. Оскільки відбудова вимагає значного фінансування, існує невизначеність у пріоритетності між тим, щоб швидко забезпечити базові потреби людей у житлі, або ж впроваджувати енергоефективні та більш довготривалі проєкти. Наявність масштабного міжнародного фінансування на “зелене” відновлення могла би сприяти у вирішенні проблеми, але наразі подібні ініціативи лише обговорюються.

В свою чергу, в Україні триває робота із впровадження законодавства ЄС про відходи, що теж зараховується у виконання цього маяка. Так, 25 липня було розроблено проєкт постанови Кабінету Міністрів «[Про затвердження Порядку здійснення моніторингу об'єктів оброблення відходів](#)». Проєкт документа узгоджуються з європейськими вимогами, зокрема Директивою 2008/98/ЄС про відходи, Директивою 1999/31/ЄС про захоронення відходів, Директивою 2010/75/ЄС про промислові викиди (інтегрований підхід до запобігання забрудненню та його контролю). Уряд також схвалив [законопроєкт «Про упаковку та відходи упаковки»](#), що імплементує в українське законодавство європейські підходи, а саме Директив 94/62/ЄС про упаковку та відходи упаковки та Директив (ЄС) 2018/852 про внесення змін до Директив 94/62/ЄС в рамках сприяння переходу ЄС до циркулярної економіки.

Зважаючи на те, що сам маяк не містить конкретної “задачі” до виконання, зміцнення правової та адміністративної бази можна розцінювати по-різному. На нашу думку, певні політики, що сприяють посиленню енергоефективності та переходу до циркулярної економіки було впроваджено, втім ми не можемо стверджувати, що це повністю забезпечує виконання маяка та стимулюватиме імплементацию високих стандартів енергоефективності для новозбудованих та реконструйованих будівель.

ЗОБОВ'ЯЗАННЯ №18**Поліпшити роботу газової системи****Сфера:** енергетика   **Статус:** виконано

Виконання маяку розподілено на три частини. Перша частина передбачає обрання наглядової ради НАК "Нафтогаз України" у 1 кварталі 2023 року.

На виконання цієї частини 24 січня 2023 року Кабінет Міністрів [прийняв](#) розпорядження щодо обрання шістьох членів наглядової ради НАК «Нафтогаз України». Незалежними членами наглядової ради стали колишній старший віце-президент норвезької компанії Equinor (Statoil) Анфіннсен Тор Мартін, президент та CEO видобувної компанії Tenaz Energy й колишній президент та CEO Vermilion Energy Маріно Ентоні, Хуквей Річард, який має 33-річний досвід роботи у компанії BP, та професор бізнес-школи INSEAD Людо ван дер Хейден. До складу увійшли також двоє представників держави: заступник керівника Офісу Президента Ростислав Шурма та радниця прем'єрміністра України з питань енергетики Наталя Бойко.

Як [зазначається](#) на сайті "Нафтогазу", наглядову раду компанії було обрано за результатами прозорого та незалежного конкурсу відповідно до Принципів корпоративного управління ОЕСР та Керівних принципів ОЕСР щодо корпоративного врядування на підприємствах державної форми власності.

Відповідно до другої частини - вжиття заходів, необхідних для сертифікації оператора газосховища відповідно до Регламенту (ЄС) № 715/2009 (1 квартал 2023 року), 13 грудня 2022 року Верховна Рада [прийняла](#) Закон №2850-ІХ, який встановлює загальні засади сертифікації оператора газосховища згідно з вимогами законодавства ЄС, відповідно до Регламентів (ЄС) №715/2009 та 2017/1938.

У свою чергу, 1 березня 2023 року, на виконання положень Закону, НКРЕКП [схвалила](#) постанову №393 "Про прийняття попереднього рішення про сертифікацію оператора газосховища", із обов'язковими умовами для АТ «Укртрансгаз» як оператора. Додатково, 6 квітня Секретаріат Енергетичного Співтовариства [оприлюднив](#) позитивний висновок щодо сертифікації Укртрансгазу, а вже наступного дня НКРЕКП [прийняла](#) остаточне рішення про сертифікацію.

Задля виконання третьої частини - запуску корпоративної реструктуризації Оператора газотранспортної системи відповідно до узгодженої цільової моделі (2 квартал 2023 року), 28 липня 2023 року Верховна Рада [прийняла](#) Закон №3293-ІХ "Про оптимізацію структури власності оператора газотранспортної системи України", яким зокрема передбачено правові, економічні та організаційні засади переходу до узгодженої моделі єдиної компанії в управлінні ГТС.

Таким чином, всі три частини є виконаними, що свідчить про виконання зобов'язання в цілому.

ЗОБОВ'ЯЗАННЯ №19**Підготовка Плану заходів з відновлення енергетичної інфраструктури відповідно до цілей зеленого переходу**

(II квартал 2023 року)

Сфера: енергетика   **Статус:** не виконано

Виконання зобов'язання дозволить мати чіткий план відновлення енергетичної інфраструктури внаслідок війни, що посилюватиме енергетичну безпеку країни. Втім, зважаючи на стан війни в якому живе країна, сам план буде важко впроваджувати під час війни та в рамках процесів відновлення. Разом із тим, [амбітні наміри](#) України досягти готовності вступу в ЄС до кінця 2024 році вимагають дотримання екологічного вектору та зеленого переходу, а отже й у відновленні енергетичної інфраструктури. Крім того, Україна до війни заявляла про [підтримку](#) політик у рамках Європейського зеленого курсу, реалізація якого має на меті досягнення кліматичної нейтральності Європи.

Відповідно до [рішення РНБО](#) від 17 жовтня 2023 року, Кабінет Міністрів повинен затвердити у тримісячний строк План заходів з відновлення об'єктів критичної інфраструктури паливно-енергетичного сектору критичної інфраструктури, що були зруйновані та/або пошкоджені внаслідок збройної агресії РФ проти України. Втім, про компонент зеленого переходу у рішенні не зазначається.

В свою чергу, 4 липня 2022 року [проект](#) Плану відновлення України було презентовано у ході конференції з питань відновлення у м. Лугано (Швейцарія). Даний проєкт підготовлено відповідно до напрацювань робочих груп, однією з яких була група "Енергетична безпека", де і розглядались заходи з відновлення зруйнованих об'єктів на перетині "зеленого" переходу та потреб відбудови. Втім, план так і не було затверджено урядом.

Додатково, уряд України [розробляє](#) дорожню карту – Український план (Ukraine Plan) в рамках майбутнього європейського Ukraine Facility, що міститиме структурні реформи та інвестиційні проєкти до 2027 року, що, зокрема, фокусуватимуться на відбудові критичної інфраструктури, а також Національний план з енергетики та клімату, що покликаний узгодити елементи енергетичної, кліматичної та соціальної політики та забезпечити сталий розвиток України.

Таким чином, ряд заходів, на виконання зобов'язання на даний час лише анонсовано, але не впроваджено, тому виконання ймовірно затримається.

ЗОБОВ'ЯЗАННЯ №20**Досягти прогресу в реалізації дорожньої карти інтеграції ринку електроенергії після синхронізації (IV квартал 2023 року)****Сфера:** енергетика   **Статус:** в процесі

12 червня 2023 року, в ході зустрічі заступника Міністра енергетики України Ярослава Демченкова із заступником генерального директора Генерального директорату з енергетики Європейської комісії Мехтільд Версдорфер, було [відзначено](#), що незважаючи на війну, Україні вдалось досягти прогресу в реалізації дорожньої карти з інтеграції ринків електроенергії після синхронізації з ENTSO-E. Того ж дня відбулось підписання Робочого плану на 2023 рік між ЄС та Україною у сфері енергетики. А вже на початку серпня 2023 року, USAID Проєкт енергетичної безпеки [розпочав](#) ініціативу з розробки Дорожньої карти та розвитку потенціалу стосовно об'єднання ринків електричної енергії, метою якої є допомогти НКРЕКП, Оператору ринку та Укренерго запровадити процес об'єднання ринків.

Крім того, уряд України [працює](#) над прискоренням досягнення НЕК "Укренерго" повного членства в ENTSO-E та АТ "Оператор ринку" - у Комітеті європейських операторів ринку, а НКРЕКП [погодила](#) розподіл доходів пропускної спроможності між Україною, Словаччиною Польщею та Угорщиною, що відповідає прагненню у досягненні прогресу після синхронізації ринків.

Даний маяк зокрема є продовженням початого шляху з інтеграції енергетичного сектору з ЄС. Синхронізація суттєво підвищує надійність роботи енергосистеми України шляхом можливості своєчасно отримувати допомогу від Європи у разі аварійних відключень електростанцій, імпортувати європейську електроенергію та зменшити кількість відключених споживачів, що і відбувалось з 16 березня 2022 року після приєднання до європейської енергосистеми ENTSO-E. Як [зазначається](#), завдяки приєднанню за доступ до міждержавних перетинів та в рамках покладених на експортерів спецобов'язків отримано додаткові 8,7 млрд гривень (враховуючи ПДВ), що дозволило утримати пільгову ціну на електроенергію для населення, профінансувати роботи зі збільшення пропускної здатності міждержавних перетинів та зменшити заборгованість на ринку електричної енергії.

Фокус-тема

Валютна політика та валютні обмеження: огляд меморандумів з МВФ

Валютна лібералізація: тема, що не втрачає актуальності

- ◆ Тема **лібералізації валютної політики** та зняття валютних обмежень з'явилася на українському порядку денному не сьогодні і не вчора
- ◆ ЦЕС від моменту свого заснування адвокатує **необхідність валютної лібералізації**
- ◆ У дослідженнях ІЕД валютна лібералізація вперше згадується ще у 2000 році
- ◆ Ми дослідили, які **питання валютної політики** та валютних обмежень підіймав МВФ у своїх меморандумах з 2006 року

2006 - 2012

Фіксований курс, низка валютних обмежень; економічне зростання → фінансова криза → стагнація

Україна не мала політичної волі до виконання своїх зобов'язань перед МВФ та шукала, як від них ухилитися.

Ключові вимоги МВФ:

- Перехід до гнучкого обмінного курсу;
- Зняття валютних обмежень;
- Скасування практики множинних курсів.

Основні досягнення:

- Приведення офіційного курсу до міжбанківського курсу попереднього дня з відхиленням не більше 2%.
- Скасування податку на валютні операції.

2014 - 2021

Перехід до гнучкого обмінного курсу; посилення валютних обмежень через війну, які потім поступово послаблювали.

Україна вела розумну валютну політику та досягла значного прогресу у валютній лібералізації.

Ключові вимоги МВФ:

- Дотримання режиму гнучкого обмінного курсу;
- Поступове пом'якшення валютних обмежень;
- Скасування практики множинних курсів.

Основні досягнення:

- Перехід на режим гнучкого обмінного курсу.
- Запровадження дорожньої карти зняття валютних обмежень та виконання низки показників за нею.

2022 - по сьогодні

Повномасштабна війна призводить до введення валютних обмежень та запровадження фіксованого курсу, який згодом стає керованим.

Україна веде виважену валютну політику та рухається до послаблення обмежень викликаних війною.

Ключові вимоги МВФ:

- Підготувати Стратегію для переходу до більш гнучкого обмінного курсу, послаблення валютних обмежень та повернення до інфляційного таргетування.

Основні досягнення:

- Стратегія прийнята та вже реалізується.
- Пом'якшення низки валютних обмежень.
- Перехід до керованої гнучкості обмінного курсу

2006 - 2012

- ◆ Програми 2006-2012 років не є успішними, оскільки не було виконано ключових вимог МВФ:
  - Запровадження гнучкого обмінного курсу;
  - Скасування валютних обмежень;
  - Скасування множинності курсів.
- ◆ Двічі українська влада не скористалися можливістю переходу до гнучкого обмінного курсу - в лютому 2007 та серпні 2010-січні 2011 роках - коли це дозволяли зробити фундаментальні показники, включаючи достатній розмір міжнародних резервів.

Структурні маяки	Статус
Заява НБУ про зобов'язань щодо запровадження гнучкого режиму обмінного курсу.	Виконано із запізненням
Офіційний обмінний має визначатися як ринковий обмінний курс попереднього дня.	Виконано
Скасувати податок на валютні операції	Виконано зі значним запізненням
Розроблення графіку поетапного зняття валютних обмежень	Не виконано

2014 - 2021

- ◆ Програми 2014-2021 років є найбільш успішними з боку трансформації валютної політики України. Це полягало у:
  - Переході до гнучкого обмінного курсу;
  - Прийнятті ЗУ “Про валюту і валютні операції”
  - Розробленні дорожньої карти скасування валютних обмежень.
- ◆ Незважаючи на всі успіхи програм SB та EFF, все ще ключовими проблемами, про які наголошував МВФ, залишалися:
  - Повільне скасування валютних обмежень.
  - Збереження множинності курсів.

Попередні дії / Структурні маяки	Статус
Прийняття постанови, що офіційний курс розраховується як середньозважений за міжбанківськими операціями того ж дня.	Виконано
Розроблення графіку поступового згортання нормативу чистої відкритої валютної позиції банків з 01.05.2014 року.	Виконано
Досягнення цільового показника чистих міжнародних резервів обсягом щонайменше 7,7 млрд у на поч. 2015 року.	Виконано

2022 - до сьогодні →

- ◆ Повномасштабне вторгнення росії на територію України сприяло потребі у фіксації обмінного курсу з прив'язкою до дол. США. Водночас, НБУ одразу повідомив, що це тимчасовий вимушений крок для стабілізації макроекономічної ситуації та коли дозволять умови він буде повертатися до гнучкого обмінного курсу.
- ◆ МВФ з розумінням поставився до таких заходів. Водночас, як перший структурний маяк підготував для нас розроблення документу-публічної заяви про наміри щодо повернення до ІТ, гнучкого обмінного курсу та зняття валютних обмежень.

Структурний маяк	Статус
Підготовка Стратегії, засновану на умовах, для переходу до більш гнучкого обмінного курсу, послаблення валютних обмежень та переходу до інфляційного таргетування.	Виконано

Яких вимог очікувати від МВФ у майбутньому?

- Перехід від керованої гнучкості до плаваючого обмінного курсу.
- Подальше поступове скасування валютних обмежень.
- Забезпечення адекватного розміру міжнародних резервів.

Валютна політика: основні вимоги МВФ минулих років

RRR4U

→ Гнучкість курсу та мінімізація множинності курсів:

Основна вимога до валютної політики, яку МВФ записував у всі досліджені програми України — перехід до гнучкого курсу та його збереження. Ця вимога прописана у кожній програмі щонайменше з 2006 року. Втім, до 2014 року український уряд не бажав підкорятися вимогам МВФ, постійно знаходячи нові причини, чому лібералізація курсу не на часі. За винятком 2008 року, коли фінансова криза змусила відкоригувати курс, реального прогресу, на думку МВФ, у ці роки не було. У 2014 Україна почала відпускати гривню і остаточно перейшла до гнучкого курсоутворення у 2015 році, що стало проривним моментом у співпраці України з МВФ щодо валютної політики; в усі наступні роки до повномасштабного вторгнення МВФ відзначав важливість збереження Нацбанком режиму гнучкого курсу. Втім, у 2022 Україна була змушена зафіксувати гривню, але уряд і НБУ взяли на себе зобов'язання поступово повертатися до гнучкого курсу.

→ Скасування валютних обмежень:

Найменш чітко прописана вимога, що перекочує із програми у програму. Валютні обмеження в Україні у 2006-2023 роках постійно з'являлися і зникали; МВФ у кожній наступній програмі прописує необхідність “поступового скасування валютних обмежень згідно з узгодженим графіком”. Обмежений прогрес України у скасуванні обмежень переривали кризи: спочатку у 2008 році, потім у 2014, і знову у 2022 році.

→ Скасування податку на валютні операції:

Одна з небагатьох чітко прописаних вимог МВФ, про яку постійно нагадували українській владі. 1,5% пенсійний збір з валютних операцій вперше запровадили у 1998 році; з 2006 його стали поступово зменшувати і мали остаточно скасувати у 2009 році. Скасування навіть записали як зобов'язання перед МВФ, але українська влада його не виконала. Збір втратив силу тільки з 2011 року; у 2014 його повернули і згодом навіть збільшили до 2%, але відносно незабаром — у 2017 році — скасували знову.

ДОДАТКИ

Структурні маяки МВФ - таблиця в першому перегляді

RRR4U

№	Структурний маяк	Сектор	Час	Статус
1	Набуття чинності закону про внесення другого пакету змін до бюджету на 2023 рік	Фіскальний	Кінець квітня 2023р.	Виконано
2	Внесення до ВРУ законопроєкту щодо відновлення дії та посилення Статті 52 Бюджетного кодексу, щоб обмежити внесення спонтанних змін до закону про бюджет	Фіскальний	Кінець травня 2023 р.	Виконано
3	Підготовка плану дій, в тому числі для усунення недоліків, виявлених під час опитування платників податків, щодо сприйняття служб, як внесок у дорожню карту Національної стратегії доходів	Фіскальний	Кінець травня 2023 р.	Виконано
4	Внесення на розгляд Верховної Ради проєкту закону, який відновить дію статей Бюджетного кодексу, що встановлюють обмеження на надання державних гарантії з чіткими критеріями надання таких гарантії (у тому числі для пріоритетних секторів)	Фіскальний	Кінець травня 2023 р.	Виконано
5	Набуття чинності змінами до Бюджетного кодексу та відповідної нормативно-правової бази з метою підвищення прозорості та підзвітності спеціальних рахунків та їх консолідації на рівні сектору загальнодержавного управління як спеціального фонду Державного бюджету	Фіскальний	Кінець травня 2023 р.	Виконано
6	Прийняття законопроєкту про податкову політику та адміністрування податків, підготованого у рамках МПЗР	Фіскальний	Кінець липня 2023 р.	Виконано, але не вчасно

№	Структурний маяк	Сектор	Час	Статус
7	Підготовка стратегії, переходу до більш гнучкого режиму обмінного курсу, пом'якшення валютного контролю і повернення до таргетування інфляції, що базується на виконанні конкретних передумов	Монетарна і валютно-курсова політика	Кінець червня 2023 р.	Виконано
8	Передача пакету акцій Оператора ГТС безпосередньо Міністерству енергетики та прийняття нового статуту	Енергетика/ Корпоративне управління	Кінець липня 2023 р.	Виконано, але не вчасно
9	Набуття чинності законом, що відновить подання декларацій посадовими особами, які прямо не задіяні у мобілізації та воєнних діях, та відновлення функції НАЗК з перевірки та верифікації декларацій	Управління/ Протидія корупції	Кінець липня 2023 р.	Виконано, але не вчасно
10	Введення в дію статей Бюджетного кодексу, які дозволять підготовку середньострокового бюджетного планування, розробку боргової стратегії, а також обмеження ризиків за державними гарантіями	Фіскальний	Кінець вересня 2023 р.	Виконано
11	Представлення у проекті бюджету на 2024 рік прогнозів за основними категоріями доходів і видатків та джерел фінансування дефіциту на 2025-2026 роки, а також звіту про фіскальні ризики, що включатиме детальну інформацію про державні підприємства енергетичної сфери та критичної інфраструктури.	Фіскальний	Кінець вересня 2023 р.	Виконано
12	Оновлення та публікація Середньострокової стратегії управління державним боргом з метою її узгодження із цілями програми	Фіскальний	Кінець жовтня 2023 р.	Виконано

№	Структурний маяк	Сектор	Час	Статус
13	Розробка концептуальної записки щодо програми 5- 7-9 з пропозиціями націлити її на малі та середні підприємства, поступово відмовляючись від участі великих компаній, посилити моніторинг та підтримувати адекватні запобіжні заходи.	Фіскальний	Кінець вересня 2023 р.	Не виконано
14	Внесення змін до Закону про ПВК/ПФТ з метою відновлення зобов'язань фінансових установ щодо запровадження посиленних заходів належної перевірки політично значущих осіб, що співвідноситься з ризик-орієнтованим підходом, який відповідає стандартам FATF	Урядування/ Протидія корупції	Кінець вересня 2023 р.	Виконано, але не вчасно
15	Посилення управління та нагляду за банками шляхом: (i) відокремлення підрозділу, що займається пов'язаними особами, від підрозділу банківського нагляду, (ii) впровадження «наглядових панелей», як консультативного органу Комітету з питань нагляду, та (iii) відновлення планових виїзних перевірок банківських та небанківських установ, залишивши на розсуд НБУ питання, пов'язані з безпекою персоналу	Фінансовий сектор	Кінець вересня 2023 р.	Виконано
16	Підготовка ДПСУ та ДМСУ планів дій, що включатимуть короткострокові та середньострокові заходи, що охоплюють ключові сфери реформ визначені майбутньою діагностикою, які будуть інтегровані в загальну Національну стратегію доходів НСД.	Фіскальний	Кінець жовтня 2023 р.	Не виконано
17	Спрощення системи декларування активів шляхом прив'язки до інших баз даних та реєстрів, що узгоджуються із правовим зобов'язанням посадових осіб своєчасно подавати правдиву інформацію	Урядування/ Протидія корупції	Кінець жовтня 2023 р.	Виконано

№	Структурний маяк	Сектор	Час	Статус
18	Відбір та призначення Наглядової ради для ОГТСУ.	Енергетика/ Урядування	Кінець жовтня 2023 р.	Виконано
19	Перегляд поточних процедур управління державними інвестиціями (УДІ) та розробка дорожньої карти заходів з тим, щоб (i) до всіх державних інвестиційних проєктів застосовувалися уніфіковані підходи УДІ, у тому числі до проєктів ДПП; інвестиційні проєкти відбиралися на конкурсній основі з прозорими критеріями відбору та відповідали середньостроковому бюджету; (iii) посилені повноваження були надані Міністерству фінансів, включаючи чітку роль контролю на різних етапах циклу інвестиційного проєкту	Фіскальний	Кінець грудня 2023 р.	В процесі
20	Затвердження Національної стратегії доходів до кінця 2023 року	Фіскальний	Кінець грудня 2023 р.	В процесі
21	Прийняття законодавства для підвищення інституційної незалежності САП, зокрема, щодо процедур відбору, здатності регулювати організаційну діяльність, механізмів забезпечення дисципліни та підзвітності	Урядування/ Протидія корупції	Кінець грудня 2023 р.	В процесі
22	Підготовка засад оздоровлення банків у консультаціях з ФГВФО та експертами МВФ	Фінансовий сектор	Кінець березня 2024 р.	
23	Запровадження методології оцінки ризиків при здійсненні нагляду з метою прийняття поінформованих рішень про пріоритети наглядової діяльності	Фінансовий сектор	Кінець червня 2024 р.	

Зобов'язання за програмою макрофінансової допомоги ЄС

RRR4U

№	Умова	Сектор	Час	Статус
1	Реалізація дорожньої карти щодо поступового скасування тимчасових надзвичайних заходів, прийнятих після початку війни у сфері податкової політики	Макро-фінансова стабільність	1 – 2 квартали 2023 року	Виконано, не вчасно
2	Заходи щодо підтримки стабільності банківської системи: i) впровадження узгодженої методології щодо правонаступництва наглядової ради державного банку; ii) підготовка до запуску оцінки активів комерційних банків	Макро-фінансова стабільність	i) 1 квартал 2023 року ii) 3 квартал 2023 року	Виконано
3	Вдосконалення режимів банкрутства юридичних осіб (корпоративного банкрутства) та неплатоспроможності фізичних осіб шляхом підготовки законодавства, яке дозволяє фізичним особам повне погашення боргу відповідно до основних принципів Директиви ЄС 2019/1023	Макро-фінансова стабільність	3 квартал 2023 року	Виконано
4	Перевірка Національним банком України структур власності страховиків та дотримання ними пруденційних вимог, встановлених законодавством	Макро-фінансова стабільність	3 квартал 2023 року	Виконано
5	Реалізація Плану заходів щодо дерегуляції: i) дерегуляція ліцензування та дозвільної системи; ii) удосконалення порталу e-construction; iii) спрощення розміщення тимчасових споруд для підприємницької діяльності; iv) усунення застарілих положень; v) цифровізація видачі ліцензій	Структурні реформи/ ефективне врядування	i) кінець лютого; ii) 1 квартал 2023 року; iii) 2 квартал 2023 року; iv) 3 квартал 2023 року; v) 4 квартал 2023 року	В процесі

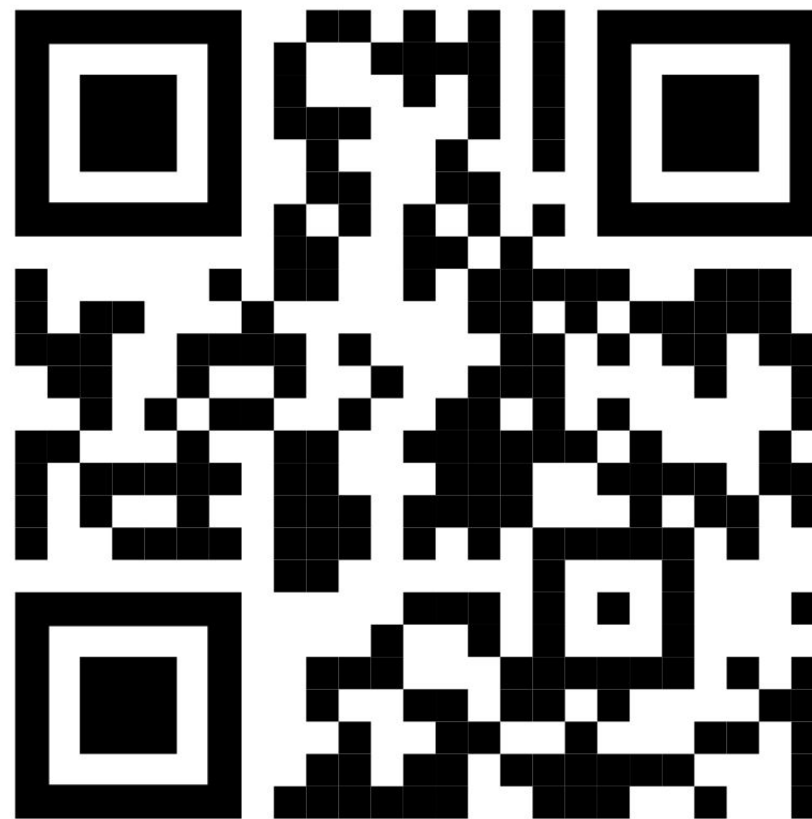

№	Умова	Сектор	Час	Статус
6	Подальший розвиток системи публічних закупівель з метою приведення її у відповідність до acquis ЄС, збереження ДП «Медичні закупівлі України» (МЗУ) як єдиного національного закупівельника	Структурні реформи/ ефективне врядування		В процесі
7	Просування реформи митного адміністрування, включаючи вдосконалення ІТ-систем, управління персоналом та антикорупційні заходи	Структурні реформи/ ефективне врядування	4 квартал 2023 року	В процесі
8	Посилення процесу відбору незалежних членів наглядових рад та керівного складу для найбільших державних підприємств	Структурні реформи/ ефективне врядування	4 квартал 2023 року	В процесі
9	Приведення законодавства у відповідність до вимог Закону України «Про адміністративну процедуру»	Структурні реформи/ ефективне врядування	3 квартал 2023 року	Не виконано
10	Завершення відбору та призначення нового керівника НАБУ	Верховенство права	2 квартал 2023 року	Виконано
11	Відновити ВРП та ВККС України на основі поточної роботи Етичної ради та Конкурсної комісії	Верховенство права	3 квартал 2023 року	Виконано
12	Розробка та ухвалення стратегічного плану реформування всього правоохоронного сектору	Верховенство права	3 квартал 2023 року	Виконано
13	Удосконалення відбору суддів: впорядкування етапів відбору та зміни їх послідовності; переглянути тривалість обов'язкового періоду підготовки суддів; затвердження та оприлюднення оновленою ВККС положення про відбір суддів, у т.ч. чітких критеріїв оцінювання та методології оцінювання; запуск відбору суддів	Верховенство права	4 квартал 2023	У процесі

№	Умова	Сектор	Час	Статус
14	Удосконалення нормативно-правової бази у сфері протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму шляхом розробки відповідного вторинного законодавства та досягнення прогресу у розвитку інституційної спроможності щодо бенефіціарної власності	Верховенство права	3 квартал 2023 року	Не виконано
15	Прийняти та розпочати імплементацію відповідного законодавства, спрямованого на криміналізацію великомасштабної контрабанди всіх товарів, передбачивши покарання у вигляді позбавлення волі за кожну шкоду, завдану державному бюджету понад визначений поріг	Верховенство права	4 квартал 2023 року	В процесі
16	Подальше посилення САП, серед іншого шляхом запровадження оцінки ефективності, покращення відбору керівництва та інших заходів, спрямованих на забезпечення її відповідальності та незалежності	Верховенство права	4 квартал 2023 року	В процесі
17	Зміцнити правову та адміністративну базу для забезпечення використання високих стандартів енергоефективності, спрямованих на застосування найкращої міжнародної практики щодо енергоефективності та циркулярної економіки, для новозбудованих та реконструйованих будівель	Енергетика	2 квартал 2023 року	В процесі (хоча час виконання вже пройшов)
18	Поліпшити роботу газової системи шляхом: i) обрання наглядової ради НАК "Нафтогаз"; ii) вжиття заходів, необхідних для сертифікації оператора газосховища відповідно до Регламенту (ЄС) № 715/2009; iii) запуск корпоративної реструктуризації Оператора ГТС відповідно до узгодженої цільової моделі	Енергетика	i) 1 квартал 2023 року; ii) 1 квартал 2023 року; iii) 2 квартал 2023 року;	Виконано

№	Умова	Сектор	Час	Статус
19	Підготовка Плану заходів з відновлення зруйнованої внаслідок військової агресії російської федерації енергетичної інфраструктури України з прив'язкою до цілей зеленого переходу та відбудови, де можливо	Енергетика	2 квартал 2023 року	Не виконано
20	Домогтися прогресу в реалізації дорожньої карти інтеграції ринку електроенергії після синхронізації	Енергетика	4 квартал 2023 року	В процесі

RRR4U

rrr4u.org